

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 44/2
(3/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZĘPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIĘKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Ksiądz dr Marek Kozera

Spis treści

Artykuły

LESZEK CŹWIKŁA *Respublica bene ordinata*. Udział elit prawosławnych w życiu politycznym w Rzeczypospolitej w XV – XVIII w. (część I) | 21

FILIP CIEPŁY *Normatywna koherencja prawa i moralności* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Uwagi na tle modelu bezpieczeństwa w polskiej Konstytucji* | 50

KONRAD DYDA *Urząd proboszcza i wikariusza w kodyfikacjach prawa Kościoła łacińskiego* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Artykuł 256 § 1 kk w świetle wyrażonej w art. 42 ust. 1 Konstytucji zasady nullum crimen sine lege (certa)* | 72

JERZY NIKOŁAJEW *Kodeksowe uprawnienia skazanych i tymczasowo aresztowanych wynikające z realizacji wolności sumienia i religii. Norma prawna a praktyka* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach o zabójstwa w Polsce* | 121

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA *Nadzór kuratora sądowego jako jedno z możliwych zarządzeń sądu opiekuńczego* | 131

PAULINA LEDWOŃ *Problemy interpretacyjne związane z procesem powstania odrębnej własności lokalu z mocy prawa* | 148

MATEUSZ ANIOŁ *Interpretacja sprawiedliwości jako konfliktu* | 157

ANNA MARIA BARAŃSKA *Cesja umowy w prawie włoskim* | 166

ŁUKASZ CHYLA *Prawne aspekty klonowania ludzi w perspektywie regulacji międzynarodowych* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUŁA *Rola sędziego w kształtowaniu polubownych metod rozwiązywania sporów w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego* | 196

ANNA MOSKAL *Analiza krytyczna rozszerzania zakresu podmiotowego i przedmiotowego klauzuli sumienia po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Uwagi na temat Wojewódzkich Komisji do spraw orzekania o Zdarzeniach Medycznych w kontekście metod ADR* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *Jakie wzory są chronione przez zarejestrowane wzory wspólnotowe w postaci obrazów przygotowanych przy wykorzystaniu programu komputerowego Computer Assisted Design (CAD)?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *Nowe technologie a walka z oszustwami VAT* | 249

EWA KRUK *Kwestia dobrowolnego poddania się karze a niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawę w trybie art. 46 § 2 k.p.k.* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur a obecna sytuacja oskarżonego* | 271

AGNIESZKA KRAKEM *Uwalnianie nanoodpadów do środowiska – ryzyko, zagrożenia i aspekty prawne* | 285

PAULINA KOWALSKA *Błędne pouczenie sądu o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia a brak tej informacji* | 303

IWO JAROSZ *Krytyka instytucji kapitału zakładowego a Projekt Societas Unius Personae* | 316

JAKUB NIEMIEC *Uwagi na temat ładu korporacyjnego w Chińskiej Republice Ludowej* | 333

TOMASZ GUZIK *Zastosowania modelu homo oeconomicus w analizie ekonomicznej ugody administracyjnej (art. 114 k.p.a.)* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Ocena jakości usług w transporcie zbiorowym na przykładzie Miejskiego Zakładu Komunikacji Spółka z o.o. w Jarosławiu* | 366

Glosa

GRZEGORZ WOLAK *Samodzielność tytułu do dziedziczenia z ustawy przez dalszych następnych a odrzucenie spadku. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CSK 529/15* | 380

Recenzja

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Contents

Articles

LESZEK ÓWIKŁA *Respublica bene ordinata. Participation of Orthodox Elite in political life in the 15th and 18th century Republic. (part I)* | 21

FILIP CIEPŁY *Normative Coherence of Law and Morality* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Comments on the background of the security model in the Polish Constitution* | 50

KONRAD DYDA *The ecclesiastical office of parish priest and vicar in codifications of latin Church* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Article 256 § 1 of Polish criminal code in the perspective of constitutional principle nullum crimen sine lege (certa) in article 42.1 of the Constitution* | 72

JERZY NIKOŁAJEW *Codex rights of convicts and detainees resulting from the implementation of freedom of conscience and religion. Legal norm and practice* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Studies vetting the observance of rules for conducting forensic evidence by inspection in killing cases in Poland* | 121

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA *Supervision of a probation officer as one of the possible orders of the guardianship court* | 131

PAULINA LEDWOŃ *Interpretation problems related to the issue of the creation of a separate ownership of premises by virtue of law* | 148

MATEUSZ ANIOŁ *Interpretation of Justice as a Conflict* | 157

ANNA MARIA BARAŃSKA *Assignment of contract rights in Italian law* | 166

ŁUKASZ CHYLA *Legal aspects of human cloning under international regulations* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUŁA *Role of the judge in the forming of amicable methods of solving disputes in the light of provisions of the Code of Civil Procedure* | 196

ANNA MOSKAL *Critical analysis of the extension of subjective scope of conscience clause after the verdict of the Constitutional Tribunal from 7th October 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Comments on the Provincial Commission for the adjudication of Medical Events in the context of ADR methods* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *What is the design protected by a CAD rendered Registered Community Design?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *New technologies and the fight against VAT fraud* | 249

EWA KRUK *The issue of voluntary submission to penalty and non-appearance of the public prosecutor in the trial pursuant to Art. 46 § 2 of the Code of Criminal Procedure* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur and the current situation of the accused* | 271

AGNIESZKA KRAMEK *Releasing nanowaste to the environment - risks, threats and legal aspects* | 295

PAULINA KOWALSKA *Erroneous court instruction on admissibility, date and manner of lodging an appeal and lack of this information* | 303

IWO JAROSZ *Critical approaches to share capital and the draft Societas Unius Personae Regulations* | 316

JAKUB NIEMIEC *Remarks on corporate governance in People's Republic of China* | 333

TOMASZ GUZIK *Applications of homo oeconomicus concept in economic analysis of Polish administrative agreement* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Evaluation of public transport service quality based on Municipal Transport Company "Private Limited Company in Jarosław"* | 366

Gloss

GRZEGORZ WOLAK *Independence of the statutory inheritance right by remoter descendants and rejection of inheritance. Gloss to the decision of the Supreme Court of 15 June 2016, II CSK 529/15* | 380

Review

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Ewa Kruk

Kwestia dobrowolnego poddania się karze a niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawę w trybie art. 46 § 2 k.p.k.

The issue of voluntary submission to penalty and non-appearance of the public prosecutor in the trial pursuant to Art. 46 § 2 of the Code of Criminal Procedure

W obowiązujących do 14 kwietnia 2016 r. przepisach Kodeksu postępowania karnego ustawodawca jednoznacznie formułował obligatoryjny udział oskarżyciela publicznego – prokuratora w rozprawie w sprawach z oskarżenia publicznego. Ówczesny art. 46 k.p.k. nakładał ten obowiązek wyłącznie na prokuratora, a więc nie odnosił się do innych oskarżycieli publicznych¹. Wyjątkowo udział prokuratora w rozprawie nie był obowiązkowy w sprawach z oskarżenia prywatnego, w sprawach wszczętych na skutek skargi subsydiarnej oraz w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym (art. 477 k.p.k.). W tych trybach ustawodawca funkcję oskarżyciela powierzył pokrzywdzonemu (oskarżyciel prywatny lub subsydiarny), a także organom, które uzyskały upoważnienie do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego z mocy art. 325 d k.p.k. wyłącznie w sprawach z oskarżenia publicznego rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. Na mocy ustawy Kodeks karny skarbowy odrębnie w art. 157 k.k.s. uregulowano kwestie udziału w rozprawie organu finansowego, nadając mu upoważnienie do występowania jako oskarżyciel publiczny samodzielnie w sprawach o przestępstwa skarbowe rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym (art. 157 § 1 k.k.s.) oraz obok prokuratora także w charakterze oskarżyciela publicznego (art. 157 § 2 k.k.s.).

---

¹ W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 10, LexisNexis, Warszawa 2014, s. 94.

W wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z 11 marca 2016 r.² uległy zmianie zasady udziału oskarżyciela publicznego w rozprawie przed sądem pierwszej instancji³. Nowelizacja obowiązująca od 15 kwietnia 2016 r. zmieniła w art. 46 k.p.k. zasady udziału oskarżyciela publicznego na rozprawie przed sądem pierwszej i drugiej instancji⁴. Kontekst owej zmiany ma związek z uchynieniem obowiązujących uprzednio przepisów o postępowaniu uproszczonym i wyeliminowaniu tego trybu z procesu karnego. Ustawodawca uznał postępowanie zwyczajne jako modelowe w sprawach z oskarżenia publicznego oraz w sprawach o te przestępstwa, gdzie interes publiczny wymaga objęcia oskarżenia⁵.

Mając na względzie powyższe, za R. Kmiecikiem należy stwierdzić, że w każdym wypadku podejrzenia przestępstwa proces karny musi zostać wszczęty i przeprowadzony zgodnie z legalistycznym obowiązkiem, który jest podstawową gwarancją równości wszystkich obywateli wobec prawa⁶. Zasadę legalizmu wyraża art. 10 k.p.k., który stanowi, że „organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu”. Słusznie zatem zauważa M. Rogacka-Rzewnicka, że na tle tej normy ogólnej następuje rozszerzenie za pośrednictwem § 2 tego przepisu na postępowanie jurysdykcyjne⁷. Zgodnie bowiem z art. 10 § 2 k.p.k. „z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo”.

Przyjmując, iż w procesie karnym oskarżycielem publicznym jest organ państwowy, który został powołany do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane skargą publiczną oraz o te przestępstwa prywatnoskarżowe, gdzie interes społeczny wymaga objęcia oskarżenia⁸, należy skonstatować, że legalistycznym obowiązkiem procesowym nie można obciążać innych występujących w procesie oskarżycieli, tj. oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego czy

² Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz.437.

³ K. Eichstaedt, Komentarz do art. 46 k.p.k., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 299.

⁴ K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, *Komentarz do art. 46 k.p.k.*, [w:] *K.P.K. Komentarz*, red. A. Sakowicz, wyd. 8, C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 199.

⁵ C. Kulesza, P. Starzyński, *Postępowanie karne*, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 102.

⁶ R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009, s. 68.

⁷ M. Rogacka-Rzewnicka, Zasada legalizmu i zasada oportunistu, [w:] *Zasady procesu karnego. System prawa karnego procesowego*, red. P. Wiliński, t. 3, cz. 1, Warszawa 2014, s. 448.

⁸ C. Kulesza, P. Starzyński, *Postępowanie karne...*, s. 102.

pokrzywdzonego uprawnionego do złożenia wniosku o ściganie, ponieważ żaden z tych podmiotów jako uczestnik postępowania karnego nie może pretendować do roli organu procesowego, a niniejszy element stanowi niezbędny wyznacznik wyróżnienia adresata zasady legalizmu⁹.

W związku z powyższym rację mają K.T. Boratyńska i P. Czarnecki, zwracając uwagę, iż aktualny art. 46 § 2 k.p.k. osłabia zasadę inkwizycyjności wskazaną w art. 10 k.p.k.¹⁰ Wydaje się, że w świetle § 2 „uznaniowość” udziału oskarżyciela publicznego w rozprawie może wzbudzać wątpliwość w aspekcie faktycznej realizacji funkcji popierania skargi karnej przed sądem. Komentatorzy słusznie podnoszą, że „w wypadku braku obecności oskarżyciela sąd będzie zobowiązany zwiększyć swoją aktywność w zakresie przeprowadzania dowodów w celu nałożonego na niego obowiązku realizacji prawdy materialnej. Osłabia to rolę sądu jako bezstronnego arbitra, który będzie prowadził postępowanie dowodowe w miejsce nieobecnego prokuratora”¹¹. Tego rodzaju „przywilej” sąd uzyskuje na podstawie art. 167 k.p.k., który stanowi, że „dowody przeprowadza się na wniosek stron lub z urzędu. Takie ujęcie zasad przeprowadzenia dowodów pozwala przypuszczać, że określona grupa oskarżycieli z różnych, także obiektywnych, powodów nie będzie przejawiać woli aktywnego uczestnictwa w rozprawie, biorąc pod uwagę uzasadnione ustawowo możliwości dowodowe sądu. W tym aspekcie należy powołać stanowisko R. Kmiecika, mówiące o tym iż zasada legalizmu z perspektywy funkcji oskarżania „zostaje naruszona, nie tylko wtedy, gdy prokurator w ogóle nie realizuje funkcji ścigania z urzędu, ale również wtedy, gdy realizuje ją wadliwie. Ściganie z urzędu w postępowaniu przygotowawczym, kontynuowane następnie przez prokuratora jako oskarżyciela publicznego przed sądem w ramach wykonywania funkcji oskarżenia publicznego – podobnie jak funkcja obrony oskarżonego – może być ujmowana w dwu płaszczyznach:

- „formalnej”, akcentującej sam udział prokuratora w roli organu prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze oraz uczestniczącego w rozprawie i posiedzeniu sądowym;
- „materialnej”, akcentującej rzeczywistą aktywność procesową prokuratora zmierzającą w ramach uprawnień i obowiązków oskarżycielskich do realizacji prawa karnego materialnego, zarówno na etapie przygotowania oskarżenia (w śledztwie i dochodzeniu), jak i w postępowaniu sądowym

---

⁹ E. Kruk, *Skarga oskarżycielska jako przejaw realizacji prawa do oskarżania uprawnionego oskarżyciela w polskim procesie karnym*, wydawnictwo UMCS, Lublin 2016, s. 45 i powołana tam literatura.

¹⁰ K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, *Komentarz do art. 46 k.p.k...*, s. 200.

¹¹ *Ibidem*.

(w charakterze strony. Jest oczywiste, że tylko ściganie (oskarżenie) w znaczeniu materialnym realizuje zasadę legalizmu. Prokurator nie postępuje natomiast zgodnie z tą zasadą, choćby wszczął postępowanie przygotowawcze, a nawet wniósł akt oskarżenia do sądu i był fizycznie obecny na rozprawie, jeżeli jego działalność procesowa pozbawiona jest zaangażowania stosownego do sytuacji albo nie jest wolna od uchybień procesowych, które mogą spowodować zaniechanie ścigania lub rozstrzygnięcie sądowe bezpodstawnie korzystne dla oskarżonego¹².

Wyrażone przez Autora stanowisko jednoznacznie wskazuje i zasadnie prowadzi do traktowania realizacji tej funkcji w sposób albo „formalny”, gdzie akcentuje się wyłącznie sam udział prokuratora w procesie, albo w sposób „materialny, bazujący na rzeczywistym zaangażowaniu i aktywności w procesie¹³.

Aktualnie art. 46 k.p.k. stanowi: „W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej (§ 1). Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku. Przewodniczący lub sąd mogą uznać obecność oskarżyciela publicznego za obowiązkową” (§ 2).

W świetle tej regulacji wątpliwość może wzbudzać modyfikacja obowiązku stawiennictwa oskarżyciela publicznego na rozprawę przed sądem w aspekcie porozumienia procesowego zawartego w trybie art. 387 k.p.k. Aktualnie stawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawę zostało zdeterminowane formą zakończonego w sprawie postępowania przygotowawczego. Ustawa wymaga obligatoryjnego udziału oskarżyciela publicznego, gdy postępowanie przygotowawcze zakończono śledztwem, natomiast gdy postępowanie przygotowawcze zakończono dochodzeniem, wprowadza element fakultatywnego stawiennictwa oskarżyciela publicznego. Mamy więc do czynienia z dualną formą udziału warunkowaną zakończeniem w sprawie postępowaniem przygotowawczym. W związku z powyższym wskazany w § 2 art. 46 k.p.k. brak obowiązku stawiennictwa oskarżyciela publicznego należałoby rozpatrywać przez pryzmat celowości udziału oskarżyciela w rozprawie w aspekcie faktycznej aktywności wykazanej popieraniem przed sądem aktu oskarżenia. Niewątpliwie należy

---

¹² R. Kmiecik, *Legalizm i konsensualizm w działalności karnoprosesowej prokuratora – między teorią a praktyką*, [w:] *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora Janusza Tyłmana*, red. T. Grzegorzczak, Wolters Kluwer, Warszawa 2011, s. 27.

¹³ E. Kruk, *Skarga oskarżycielska jako przejaw realizacji prawa do oskarżania uprawnionego oskarżyciela w polskim procesie karnym*, wydawnictwo UMCS, Lublin 2016, s. 45 i powołana tam literatura.

podzielić argumentację komentatorów, iż wprowadzona do art. 46 § 2 modyfikacja w przedmiocie „obowiązku stawiennictwa”, a ściślej traktowanie tej powinności wedle swobodnej decyzji oskarżyciela publicznego, ma zapewne prowadzić do odciążenia prokuratury od konieczności brania udziału w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w sprawach o prostym stanie faktycznym i prawnym¹⁴. Z tej perspektywy takie rozwiązanie nie jest zapewne bezzasadne i znajduje swoje częściowe uzasadnienie na tle wybranych spraw objętych zakresem przedmiotowym art. 325 b. k.p.k. Należy jednak zauważyć, że wśród wymienionych w art. 325 występków występują i takie, które z uwagi na ich specyfikę mogą odznaczać się dużym stopniem skomplikowania faktycznego a nawet prawnego, co zostanie ujawnione dopiero na rozprawie. Z pewnością dla tego typu spraw z art. 325 b ustawodawca dobitnie sygnalizuje w § 2, że „przewodniczący lub sąd mogą uznać obecność oskarżyciela publicznego za obowiązkową” (zdanie *in fine* art. 46 § 2 k.p.k.). Niniejszy przepis wprowadza odstępstwo od reguły wskazanej w § 1, z której wynika obowiązek udziału oskarżyciela w sprawach rozpoznawanych przez sąd objętych zakresem art. 309 k.p.k.¹⁵ połączonym z kryterium podmiotowym, gdy mowa o art. 309 k.p.k.¹⁶

¹⁴ K. Eichstaedt, Komentarz do art. 46 k.p.k..., s. 299; tak też K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, *Komentarz do art. 46 k.p.k...*, s. 200.

¹⁵ Artykuł 309 k.p.k. stanowi: „Śledztwo prowadzi się w sprawach: 1) w których rozpoznanie w pierwszej instancji należy do właściwości sądu okręgowego; 2) o występkę – gdy osobą podejrzaną jest sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Celno- Skarbowej lub Centralnego Biura Antykorupcyjnego; 3) o występkę – gdy osobą podejrzaną jest funkcjonariusz Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, finansowego organu postępowania przygotowawczego, w zakresie spraw należących do właściwości tych organów lub o występkę popełnione przez tych funkcjonariuszy w związku z wykonywaniem czynności służbowych; 4) o występkę w których nie prowadzi się dochodzenia; 5) o występkę, w których prowadzi się dochodzenie, jeżeli prokurator tak postanowi ze względu na wagę lub zawziętość sprawy”.

W świetle art. 325 § 1 k.p.k. § 1: „Dochodzenie prowadzi się w sprawach: 1) o przestępstwa należące do właściwości sądu rejonowego zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, z tym że w wypadku przestępstw przeciwko mieniu tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 2 000 000 zł; 2) przewidziane w art. 159, art. 254 a i art. 262 § 2 Kodeksu karnego; 3) przewidziane w art. 279 § 1, art. 286 § 1 i 2 oraz w art. 289 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 2 000 000 zł. § 2 Spośród spraw o przestępstwa wymienione w § 1 pkt. 1 nie prowadzi się dochodzenia w sprawach o przestępstwa określone w art. 155, art. 156 § 2, art. 157a § 1, art. 165 § 2, art. 168, art. 174 § 2, art. 175, art. 181–184, art. 186, art. 201, art. 231 § 1 i 3, art. 240 § 1, art. 250 a § 1–3, art. 265 § 3 oraz w rozdziale XXXVI, z wyjątkiem art. 297 i art. 300, i w rozdziale XXXVII Kodeksu karnego”.

¹⁶ M. Kurowski, *Dział VII. Postępowanie przygotowawcze. Rozdział 36a. Dochodzenie*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 1170.

Omawiane rozwiązanie w zasadzie nie skłaniałoby do głębszej refleksji, gdyby nie fakt, że na forum rozprawy rozpoznawane są także sprawy, w których ustawodawca przewidział możliwość skrócenia rozprawy, gdy oskarżony sam wystąpi z wnioskiem o dobrowolne poddanie się karze (art. 387 k.p.k.). W rezultacie wystąpienie oskarżonego z wnioskiem może doprowadzić do zakończenia postępowania bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w wyniku dokonanych uzgodnień pomiędzy stronami oraz zawarcia porozumienia procesowego zaakceptowanego przez sąd w formie wnioskowanej przez oskarżonego lub zmodyfikowanej i zaakceptowanej przez oskarżonego.

W założeniu instytucja dobrowolnego poddania się karze bez przeprowadzenia postępowania dowodowego na wniosek oskarżonego sprzyja szybkiemu rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu¹⁷. Od chwili jej wprowadzenia do polskiego systemu prawa karnego procesowego w 1997 r. nie wzbudzała większych zastrzeżeń, a wręcz przeciwnie – praktyka jej stosowania wykazała, że instytucja dobrowolnego poddania się karze w trybie art. 387 k.p.k. spełnia oczekiwania co do przyśpieszenia postępowań sądowych bez uszczerbku dla wymiaru sprawiedliwości.

Sąd, dysponując ustawowym instrumentem pozwalającym na zakończenia procesu bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wydanie wyroku w trybie konsensualnym, został upoważniony do wyrażenia końcowego stanowiska w przedmiocie wniosku oskarżonego w wyroku na podstawie milczącego braku sprzeciwu ze strony pokrzywdzonego i oskarżyciela publicznego. Propozycja oskarżonego w zakresie kary lub środka karnego zawarta we wniosku podlega akceptacji sądu w całości albo konieczne jest jej zmodyfikowanie w odpowiednim zakresie. Przedmiotowa modyfikacja wniosku przez sąd wymaga z kolei nie tylko zgody oskarżonego, ale także dodatkowo ustosunkowania się do niej (sprzeciwem lub jego brakiem) oskarżyciela publicznego oraz pokrzywdzonego. Na marginesie należy dodać, że w kwestii zmiany wniosku proponowanego przez oskarżonego własne stanowisko może zająć także oskarżyciel publiczny (i odwrotnie: pokrzywdzony), proponując całkowite lub częściowe jego zmodyfikowanie w zakresie kary lub środka karnego. Uwzględnienie owej propozycji oskarżyciela w przedmiocie dokonania zmian w zakresie kary lub środka karnego oczywiście może nastąpić wyłącznie za zgodą oskarżonego przy braku sprzeciwu pokrzywdzonego. Tego typu „negocjacje” pomiędzy stronami nie są dla sądu wiążące i to on zawsze podejmie ostateczną decyzję w tym przedmiocie.

---

¹⁷ D. Świecki, *Dział VIII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji. Rozdział 45. Przewód sądowy*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 1416.

Należy także podkreślić, iż cechą wyróżniającą instytucję „dobrowolnego poddania się karze” – jak słusznie stwierdziła M. Zbrojewska – jest to, że stanowi ona przejaw tzw. umowy procesowej, która daje określonym podmiotom szansę na osiągnięcie konsensusu co do szybkiego zakończenia procesu, nie odbierając im jednocześnie dostępu do procesu prowadzonego w normalnym trybie, gdy zgody zabraknie¹⁸ (obecnie sprzeciwu). Sprzeciw prowadzi do istotnych następstw w przebiegu rozprawy, w tym do uaktywnienia stron, które nie chcą dopuścić do skazania na mocy art. 387 k.p.k., muszą zachować się w sposób aktywny, tj. zgłosić sprzeciw. Bierną postawę wymienionych podmiotów oraz ich milczenie należy uznać za brak sprzeciwu. Tego rodzaju postawa jest ważna i skuteczna, wyłącznie gdy pozostaje wolna od wszelkiego rodzaju wad prawnych, na co słusznie zwraca uwagę S. Steinborn. Autor ten wyjaśnia, iż „oświadczenie strony bez względu na to, czy chodzi o oskarżonego, pokrzywdzonego, czy oskarżyciela, musi być wolne od wad oświadczenia woli, a więc świadome, wolne od przymusu, błędu, niewywołane podstępem. W przypadku warunku braku sprzeciwu wskazanego w art. 387 § 2 k.p.k., brak oświadczenia (milczenie strony) również musi być wynikiem świadomej, wolnej od przymusu i błędu decyzji. Należy tu jednak zastrzec, iż decyzja o niewyrażeniu sprzeciwu nie musi wcale oznaczać, że strona zgadza się na skazanie w trybie art. 387 k.p.k., ale wystarczające jest, aby była ona wynikiem świadomego braku zainteresowania sprawą”¹⁹. Podzielając przytoczone stanowisko, należałoby się zastanowić, czy zgłoszenie przedmiotowego wniosku przez oskarżonego w wypadku nieobecności oskarżyciela publicznego należy traktować na równi ze świadomym brakiem zainteresowania sprawą.

O ile w wypadku pokrzywdzonego kwestia udziału połączona z należyтым powiadomieniem o terminie rozprawy zostaje częściowo uzasadniona treścią art. 337 a k.p.k., to z uwagi na powyższe problematyczna wydaje się kwestia braku udziału oskarżyciela publicznego (art. 46 k.p.k. z 2016 r. – wcześniej wyłącznie prokuratora) w rozprawie, na której mogą ważyć się losy wniosku o dobrowolne poddanie się karze.

---

¹⁸ M. Zbrojewska, *Dobrowolne poddanie się karze w Kodeksie postępowania karnego*, Temida 2, Białystok 2002, s. 148. W pierwotnej wersji z 1997 r. przed wejściem w życie 1 lipca 2003 r. noweli do k.p.k. z 10 stycznia 2003 r. konstrukcja dobrowolnego poddania się przez oskarżonego karze w trybie art. 387 k.p.k. wymagała dla jej zastosowania zgody prokuratora i pokrzywdzonego. Nowela do k.p.k. wprowadziła zmianę aktualną do chwili obecnej w postaci warunku, że sąd może uwzględnić wniosek oskarżonego „jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczony o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego wniosku” (art. 387 § 2 *in fine* k.p.k.).

¹⁹ S. Steinborn, *Porozumienia w polskim procesie karnym*, Zakamycze, Kraków 2005, s. 237 i powołana tam literatura.

Rozwiązanie przyjęte w art. 46 § 2 k.p.k. może wzbudzać wątpliwość z uwagi na fakt, że czynności procesowe zakończone dochodzeniem podobnie jak postępowanie przyśpieszone są prowadzone przez policję (lub organy upoważnione z mocy art. 312 k.p.k. czy art. 325d k.p.k.), zaś nadzór prokuratora nie ma charakteru obligatoryjnego. To, że w powyższych wypadkach dochodzenie prowadzi policja, a udział oskarżyciela publicznego w rozprawie nie jest obowiązkowy (art. 46 § 1 i 2 oraz art. 517 a § 2 k.p.k.)²⁰, sprawia, że, gdy zostaje o niej powiadomiony (np. wokandą – art. 135), a owo powiadomienie nie jest dla niego wiążące, następuje moim zdaniem ograniczenie realizacji funkcji ścigania na etapie postępowania jurysdykcyjnego. Prokurator bowiem, sporządzając i wnosząc akt oskarżenia – po uprzednim zapoznaniu się materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy prowadzonej w formie dochodzenia przez policję – może uznać, że dysponuje już na tyle pełną i niezbędną wiedzą, że pozwala mu ona wnioskować co do zasadności zakończenia postępowania w trybie konsensualnym i jego obecność na rozprawie jest zbędna. Wystąpienie bowiem oskarżonego z wnioskiem na podstawie art. 387 k.p.k. upoważnia sąd do zastosowania domniemania, że nieobecny, a prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy oskarżyciel publiczny nie sprzeciwia się temu wnioskowi, co daje podstawę uwzględnienia wniosku, jeżeli nie sprzeciwia się też pokrzywdzony²¹.

Podjęta przez prokuratora decyzja o niebraniu udziału w rozprawie może wynikać z faktu, że prokurator, sporządzając akt oskarżenia, uznał, iż do porozumienia z oskarżonym – z uwagi na charakter sprawy – powinno dojść już na wstępnym etapie, w fazie dochodzenia (bez konieczności uruchomienia rozprawy głównej) przy zastosowaniu art. 335 k.p.k. w zw. z art. 343 k.p.k. Tego rodzaju uzyskana wiedza w przekonaniu prokuratora daje mu podstawę do rezygnacji z udziału w rozprawie ze świadomością następstwa procesowego zrealizowania przez strony „umowy”, którą sąd ostatecznie zaaprobuje w formie wyroku skazującego. W tym miejscu należy dodać krótką uwagę, że zniesienie obligatoryjnego nadzoru prokuratora nad dochodzeniem może w praktyce implikować pewne problemy wynikające m.in. z braku właściwego przepływu informacji procesowej na linii organ prowadzący dochodzenie – prokurator, co w konsekwencji może spowodować także zaniechanie przyśpieszenia postępowania, gdy spełnione zostały przesłanki do zastosowania art. 335 k.p.k.

Chociaż obecnie instytucja dobrowolnego poddania się karze umożliwia przyśpieszenie procedury karnej, to wątpliwość może budzić fakt opatrzenia

---

²⁰ D. Świecki, *Dział VIII...*, s. 1426.

²¹ *Ibidem*, s. 1427.

przepisu art. 46 § 2 k.p.k. w zdaniu pierwszym *in fine* klauzulą uprzywilejowania, że „niestawiennictwo oskarżyciela publicznego nie tamuje jej toku”.

W świetle tego zastrzeżenia wątpliwe wydaje się skrócenie rozprawy i wydanie wyroku skazującego przez sąd przy uwzględnieniu jedynie domniemania braku sprzeciwu ze strony oskarżyciela publicznego. Można sądzić, że w takim wypadku powinno nastąpić zarządzenie przerwy w rozprawie lub jej odroczenie z ważnej przyczyny, tak by „przewodniczący lub sąd mógł uznać obecność oskarżyciela publicznego za obowiązkową” (zob. art. 46 § 2 k.p.k. *in fine*).

Artykuł 46 § 2 k.p.k. *in fine* konstytuując „uznanie obecności oskarżyciela publicznego za obowiązkową” wydaje się, że uzasadnia i pozwala na przyjęcie propozycji (lub jej modyfikację) wskazanej we wniosku oskarżonego przez sąd w kontekście oceny dobra wymiaru sprawiedliwości i pełnej realizacji rzetelnego procesu wszystkich uczestników tego postępowania. Udział w rozprawie stron postępowania, a w szczególności oskarżyciela publicznego i pokrzywdzonego, daje gwarancję świadomej akceptacji (lub modyfikacji) propozycji wyrażonej we wniosku oskarżonego i stanowi dla sądu asumpt do podjęcia decyzji o dalszych czynnościach tego procesu. Wydaje się także, że udział oskarżyciela publicznego w rozprawie zapewnia mu możliwość nie tylko ustosunkowania się do propozycji wskazanej we wniosku oskarżonego w zakresie kary lub środka karnego, ale w konsekwencji ma istotny wpływ na stabilność wydanego w trybie art. 387 k.p.k. wyroku. Nie bez znaczenia, gdy mowa o stabilności wyroku wydanego bez udziału w rozprawie oskarżyciela publicznego, pozostaje również fakt obowiązywania w prokuraturze zasady hierarchicznego podporządkowania, która obejmuje także czynności w przedmiocie zatwierdzenia (aprobaty) wyroku w trybie art. 387 k.p.k. oraz analizę i zbadanie zasadności zakończenia postępowania sądowego w tym trybie.

Bibliografia

- Boratyńska K.T., Czarnecki P., *Komentarz do art. 46 k.p.k.*, [w:] *K.P.K. Komentarz*, red. A. Sakowicz, wyd. 8, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Eichstaedt K., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Grzeszczyk W., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 10, LexisNexis, Warszawa 2014.
- Kmiecik R., *Legalizm i konsensualizm w działalności karnoprocesowej prokuratora – między teorią a praktyką*, [w:] *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora Janusza Tylmana*, red. T. Grzegorzczak, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
- Kmiecik R., Skrętowicz E., *Proces karny. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009.
- Kruk E., *Skarga oskarżycielska jako przejaw realizacji prawa do oskarżania uprawnionego oskarżyciela w polskim procesie karnym*, wydawnictwo UMCS, Lublin 2016.

- Kulesza C., Starzyński P., *Postępowanie karne*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Kurowski M., *Dział VII. Postępowanie przygotowawcze. Rozdział 36a. Dochodzenie*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Rogacka-Rzewnicka M., *Zasada legalizmu i zasada oportunistu*, [w:] *Zasady procesu karnego. System prawa karnego procesowego*, red. P. Wiliński, t. 3, cz. 1, Warszawa 2014.
- Steinborn S., *Porozumienia w polskim procesie karnym*, Zakamycze, Kraków 2005.
- Świecki D., *Dział VIII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji. Rozdział 45. Przewód sądowy*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Zbrojewska M., *Dobrowolne poddanie się karze w Kodeksie postępowania karnego*, Temida 2, Białystok 2002.

Streszczenie

Udział oskarżyciela publicznego w rozprawie stanowi gwarancję realizacji zasady legalizmu. W artykule omówiono kwestie charakterystyczne dla reguły wskazanej w art. 46 § 2 k.p.k. w kwestii stawiennictwa oskarżyciela publicznego na rozprawę główną. Przyjęte w tym przepisie rozwiązanie zostało przeanalizowane z perspektywy ograniczenia realizacji zasady legalizmu oraz zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się karze w rozprawie prowadzonej bez udziału oskarżyciela publicznego.

SŁOWA KLUCZOWE: oskarżyciel publiczny, dobrowolne poddanie się karze, oskarżony, zasada legalizmu, brak sprzeciwu

Summary

The participation of the public prosecutor in the trial ensures the implementation of the legality principle. The article discusses issues specific for the applicable rule indicated in Art. 46 § 2 of the Code of Criminal Procedure regarding the appearance of the public prosecutor in the main trial. The solution adopted in this provision has been analysed from the perspective of limiting the implementation of the legality principle and the application of the institution of voluntary submission to penalty in the trial conducted without the participation of the public prosecutor.

KEY WORDS: public prosecutor, voluntary submission to penalty, defendant, legality principle, no objection.

Autor

Ewa Kruk – dr hab., adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego na Wydziale Prawa i Administracji UMCS.